

Karanko ja Kangas

14.10.2025

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Hallinto- ja turvallisuusjaosto

**PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY:N LAUSUNTO AIHEESTA HE 99/2025 vp
HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2026**

Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausuntonsa valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostolle. Keskitymme lausunnossamme puolustusteollisuuden näkökulmiin puolustus- ja sisäministeriöiden hallinnonaloilla.

Puolustusministeriön hallinnonalalle esitetään yhteensä noin 6,3 miljardia euroa. Puolustusmateriaalihankintoihin esitetään kohdennettavaksi 1,5 miljardia euroa ja monitoimihävittäjien hankintaan 1,4 miljardia euroa. Esitetyllä rahoitustasolla vastataan turvallisuusympäristömme muutokseen. Pidämme tärkeänä, että puolustusministeriön hallinnonalan talousarvioesitys hyväksytään esitetyllä tasolla.

Sisäministeriön hallinnonalalla PIA:n jäsenistöä kiinnostaa erityisesti eri turvallisuusviranomaisten materiaalihankinnat. Pidämme tärkeänä, että talousarvioesitys hyväksytään näiltä osin esitetyllä tavalla.

Lausunnossamme keskitymme siihen, miten mittavat resursoinnit puolustukseen ja turvallisuuteen voidaan kääntää tuloeräksi yhteiskunnallemme. Näemme, että jos näitä kyvykkyyksiä kehitetään määrätietoisesti suomalaisen teollisuuden tuella, alalla on mahdollisuus kasvaa huomattavasti ja muodostua yhdeksi Suomen talouden tukipilariksi. Tällaisessa tilanteessa ennakoimme alalle 12 miljardin liikevaihtoa ja noin 40 000 henkilön suoraa työllistävyyttä vuonna 2030 (vuonna 2024: 12 000 henkilöä).

1 Puolustusteollisuuden merkitys kokonaisturvallisuudelle, puolustuskyvylle ja kansantaloudelle

Suomalainen puolustus-, ilmailu-, avaruus- ja turvallisuusteollisuus on osa yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta tuottaen ratkaisuja ja palveluita turvallisuus- ja puolustusviranomaisillemme. Kotimainen tuotanto, palvelutoiminta ja osaaminen on keskeisessä roolissa puolustusjärjestelmämme kokonaisuudessa sekä kriittisen infrastruktuurimme suojelemisessa. Toisin sanoen kotimainen teollisuus on merkittävä osa uskottavaa puolustusta ja yhteiskunnan resilienssiä.

Alan liikevaihdosta palautuu suomalaiseen yhteiskuntaan huomattava määrä. Yritysten ja niiden työntekijöiden tuottama verojen ja muiden maksujen

Karanko ja Kangas

14.10.2025

kertymä on arviolta noin 23 % niiden liikevaihdosta. Suomalaisen puolustus-, ilmailu-, avaruus- ja turvallisuusteollisuuden yhteenlasketusta noin 3 miljardin liikevaihdosta palautui suomalaiseen yhteiskuntaan vajaa miljardi euroa veroina vuonna 2024. Ala työllistää suoraan yli 12 000 henkeä eri puolilla Suomea, ja kun mukaan lasketaan epäsuorat työllisyysvaikutukset, työllistää ala yhteensä noin 30 000 henkilöä. Verojen ja muiden maksujen kertymä on huomattava.

Teknologinen kehitys laajentaa teollista pohjaa ja tuo kasvua myös muille sektoreille. Teknologisen kehityksen myötä on useissa tapauksissa vaikea erotella ns. puolustusteknologiaa ns. siviiliteknologiasta. Puolustuksen tarvitsemia kyvykkyyksiä ja palveluita toimittaa usea monitoimialayritys, joiden muuta liiketoimintaa puolustussektori tukee ja kehittää. Myös alamme spin-off siviiliyhteiskuntaan on edelleen merkittävä, joka näkyy esimerkiksi kvantti-, avaruus-, tekoäly- ja kyberteknologian sovelluksissa.

2. Talousarvioesitykseen liittyvät mahdollisuudet puolustuksen tulokertymän kasvattamiselle

2.1 Puolustushallinnon ja teollisuuden yhteistyön kehittäminen

Hallinnonalan tulostavoitteissa mainitaan jo ilahduttavasti puolustusteollisuus ja erilaiset toimet teollisuuden toimintaedellytysten kehittämiseksi. Läheinen ja pitkäjänteinen yhteistyö puolustushallinnon ja teollisuuden kesken edesauttaa Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämistä, ohjaa TKI- toimintaa ja kehittää puolustusmateriaalialan kansainvälisiä verkostoja ja yhteistyötä. Tämä kaikki vahvistaa Suomen sotilaallista huoltovarmuutta.

Keskeisessä asemassa on tulostavoitteissakin mainittu Puolustushallinnon materiaalipoliittisen strategian toimeenpano. Esitämme, että Eduskunta edellyttäisi ao. tulostavoitteen toteutumisesta raportointia vuosittain esimerkiksi osana talousarviomenettelyä.

Puolustuksen kehittäminen edellyttää pitkäaikaista suunnittelua ja toimintaa. Sama pitää paikkansa puolustusteollisten kyvykkyyksien suhteen. Näemme siten tärkeäksi, että suomalaisen puolustusteollisuutta ja sen toimintaympäristöä kehitetään pitkäjänteisesti osana selontekomenettelyä, mikä mahdollistaa ennakoivan toimintaympäristön. Esitämme, että valiokunta huomioi tämän lausunnossaan.

2.2 Puolustushallinnon ja kansainvälinen TKI- toiminta ja sen resursointi

Puolustushallinnon tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta (TKI)

Käytännössä Puolustusvoimien lähtökohtana on ollut hankkia ulkomailta valmista, muiden maiden jo testaamaa materiaalia. Siten Suomi on maksanut toimittajamaiden TKI-panostuksen osana hankintahintaa. Tämä ei ole kehittänyt maahamme kulttuuria, jossa kehittäisimme puolustusmateriaalia, mikä näkyy edelleenkin talousarvioesityksessä. Tuotekehityksestä vastaavat lähinnä

Karanko ja Kangas

14.10.2025

yrietykset omalla riskirahoituksellaan, mikä on selkeä poikkeus suurten toimittajamaiden tilanteesta. Tämä näkyy mm. PIA:n jäsenten vahvana TKI-panostuksesta. Se on yli 15 % jäsenyrietystemme liikevaihdosta. Luku on korkeampi kuin alalla EU:ssa keskimäärin.

Puolustusministeriölle esitetään aiemman pienimuotoisen tutkimus- ja selvitystoiminnan lisäksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan vahvistamista 1 miljoonalla eurolla. Kannatamme tätä, mutta huomautamme, ettei tällä rahoituksella kehitetä materiaalista suorituskykyä, mitä kuitenkin pidämme välttämättömänä. Olemme peräänkuuluttaneet puolustusministeriölle materiaaliseen kehittämiseen pientä, 1–3 miljoonan euron määrärahaa, jota voitaisiin ketterästi käyttää kansainvälisen yhteistyön ja viennin edellyttämän kehittämistoiminnan rahoittamiseksi. Tällainen yksittäisiin projekteihin sitomaton määräraha on tarpeellinen myös pikaisesti eteen tulevien yhteishankkeiden käynnistämiseksi. Käsiytksemme on, että nyt suunniteltu tutkimus- ja kehittämistoiminnan vahvistaminen ei kohdistu näihin tarpeisiin.

Puolustusvoimien tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa esitetään vahvistettavaksi. Tuemme tätä esitystä, joskin olisimme toivoneet huomattavasti merkittävämpää kehitystä ja kunnianhimon tasoa TKI-toiminnan tasossa.

Puolustusvoimille esitetään materiaalihankintamomentille (27.10.18) noin 12,0 miljoonan euron määrärahaa tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Olemme peräänkuuluttaneet kansalliseen ja kansainväliseen projektitoimintaan 40 miljoonan euron T&K-määrärahoja, sillä vain projektirahoituksella kehitetään uusia kyvykkyksiä sekä mahdollistetaan osallistuminen kansainvälisiin TKI-yhteishankkeisiin.

Alan yrietykset ovat saaneet myös Business Finlandin rahoitusta erilaisille TKI-projekteilleen. Näkemyksemme on, että puolustussektorin TKI-toiminta tulee myös jatkossa olla osana kaikkea Suomen TKI-toimintaa ja -politiikkaa samoilla ehdoilla kuin ns. siviiliteknologioidenkin kehittäminen.

EU:n ohjelmat

EU:n puolustusrahasto (European Defence Fund, EDF) on puolustusmateriaalialan tutkimus- ja kehitysohjelma. Se koostuu kilpailullisista hauista ja vuosittaisesta työohjelmasta, johon jäsenmaat esittävät niitä kiinnostavia projekteja. EDF:n lisäksi puolustuksen kyvykkyksiä rahoitetaan kaksikäyttötuotteina mm. Horizon Europe-ohjelmasta. Kokonaisuus tulee muuttumaan EU:n seuraavan rahoituskauden myötä.

EDF:n kehitysvaiheen projekteilla tulee olla osallistuvien jäsenvaltion tuki ja niiden ”aikomus hankkia” kehitettävää tuotetta. EDF-rahoitus ei kata koko projektin kuluja vaan osallistuvien valtioiden ja yrietysten on katettava kuluista osa. Siten hallinnonalan projektitoimintaan osoitettavat TK-määrärahat ovat

Karanko ja Kangas

14.10.2025

äärettömän tärkeitä suomalaisen teollisuuden osallistumisen mahdollistamiseksi.

EDF ja EU:n aloitteet kattavat materiaalin elinkaaren tutkimuksesta hankintoihin. EDF- projekteilla jaetaan tulevaisuuden eurooppalaiset markkinat edellä mainitun hankinta-aikomuksen takia. Komissio on ohjaamassa yhteishankintojen tukea EDF-hankkeissa kehitetyille suorituskyvyille. Siten on ensiarvoisen tärkeää, että suomalainen teollisuus osallistuu hankkeisiin laajamittaisesti.

Näin on tapahtunutkin ja suomalaiset yritykset ovat olleet aktiivisia EDF-hauissa. Pullonkaulaksi on muodostunut puolustushallinnon henkilöstöresurssien sekä TK-määrärahojen niukkuus. Tämä on suoraan vaikuttanut kielteisesti suomalaisten yritysten mahdollisuuksiin kotiuttaa hankerahoitusta EU:n puolustusrahastosta. TKI-ohjelmien sisältöön vaikuttaminen, projektit ja niiden tuki sekä mahdollinen johtaminen sekä osarahoitus edellyttävät hallinnon valmisteluresursseja usein kiireelliselläkin aikataululla.

Esitämme, että

- puolustusministeriölle korvamerkitään 1–3 miljoonan euron vuosittainen määräraha, jota käytetään kansainvälisen materiaaliyhteistyön ja viennin edellyttämän yritysten kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseksi,
- puolustushallinnon lisähenkilötyövuosista kohdennetaan kaksi puolustusministeriöön ja kaksi Puolustusvoimiin teollisuuden osallistumista tukevaan EU:n ja Naton tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan (TKI) sekä viennin ja kansainvälistymisen tukeen,
- määrärahasta kohdistetaan puolustusvoimien TKI-projekteihin 40 miljoonaa euroa vuosittain.

2.3 Talousarvioesitykseen sisältyvät hankinnat ja niiden suuntaaminen kotimaahan

Hankinnat

Talousarvioesitykseen sisältyy kasvanut määräraha puolustusmateriaalihankintoihin. Tuemme sitä, että Maavoimien suorituskykyjen kehittäminen aloitetaan etupainotteisesti. Näemme, että suomalaisella teollisuudella on valmiuksia toimittaa nimenomaisesti talousarvioesityksessä esiteltyjä suorituskykyjä. Teollisuuden kannalta keskeisimpiä ovat:

- johtamisen, - tiedustelun ja valvonnan hankkeet,
- kyberpuolustuksen kehittäminen,
- tiedustelu-, tiedonhankinta- ja analysointikykyjen kehittäminen mukaan lukien avaruudesta saatavien tiedustelukykyjen kehittäminen,
- erikoisjoukkojen järjestelmät,
- turvallisuusvalvontatekniikka,
- miehittämättömien suorituskykyjen kehittäminen,

Karanko ja Kangas

14.10.2025

- huollon suorituskyvyn kehittäminen,
- ampumatarvikehankinnat,
- maavoimien liikkuvuuden ja tulenkäytön hankkeet,
- taistelijan suojan ja tulivoiman kehittäminen,
- CBRN-suojeluvälineet,
- meripuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelma,
- ilmapuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelma sekä
- eri järjestelmien integraatiossa ja elinkaaren aikaisessa ylläpidossa.

Sisäministeriön 2026 talousarvioesityksessä suurimmat investointierät kohdistuvat Rajavartiolaitoksen momentille 26.20.70. Näistä ulkovartiolaivojen hankintaan, kevyisiin aluksiin ja valvontakyvykkyyksiin sisältyy järjestelmiä, jotka on puolustusministeriön hallinnonalan toimesta esitetty kriittisiksi huoltovarmuuden ja teollisuuden osaamisen säilymisen kannalta.

Suomalaisella teollisuudella on tuottaa joko valmiita järjestelmiä osaan edellä mainituista tarpeista tai niitä on mahdollisuus kehittää erilaisissa yhteistyökuvioissa ja -projekteissa.

Hankintojen suuntaaminen kotimaahan

Nykyisessä maailmantilanteessa puolustusmarkkinoiden protektionismi on kiihtynyt. Kansalliseen turvallisuuteen vedoten maat haluavat kohdistaa hankintansa kotimaihin. Euroopan Unionin alueella vaaditaan yleisesti vastakauppoja/teollista yhteistyötä ja hallitusten välisen kauppataavan (G2G) käyttö on yleistä.

Komission esitysten (EDIS) mukaisesti 60 % EU maiden puolustusinvestoinneista tulee kohdentaa eurooppalaisille toimijoille vuoteen 2035 mennessä. (Tämä edellyttäisi Suomessa Puolustus- ja turvallisuushankintalain muutosta, sillä nykyinen laki kohtelee Euroopan Unionin ja kolmansien maiden toimittajia samanarvoisesti.)

Myös Suomen hankintaviranomaisten tulee tarkastella hankintatoimea strategisena toimintana. Regulaatio ja toimintamallit tulee nähdä ja rakentaa mahdollistajiksi. Hankinnat tulee tarkoituksenmukaisella tavalla kohdistaa kotimaahan EU:n tavoitteita mukaillen. Puolustus- ja turvallisuushankintalaki antaa tähän huomattavasti laajemman mahdollisuuden, kuin mitä nyt käytetään. Ulkomailta hankittaviin merkittäviin järjestelmiin tulee asettaa teollisen yhteistyön velvoite. Näin kehitetään Suomen puolustuskykyä, teollisuuden kyvykkyyksiä ja verkostoja sekä huoltovarmuutta.

Korostamme, että varautuminen, valmius sekä uusien teknologioiden hyödyntäminen korostuvat myös puolustusvoimia tukevassa suomalaisessa teollisuudessa. Yritykset ovat kehittäneet ja kehittävät kykyjään ja valmiuttaan jatkuvasti, jotta ne suoriutuvat niille määritellyistä tehtävistä kaikissa turvallisuustilanteissa. Tämän tulisi näkyä myös hallinnonalan hanke- ja hankintatoiminnassa.

Esitämme, että

Karanko ja Kangas

14.10.2025

- puolustus- ja sisäministeriön hallinnonalojen hankinnat kohdistetaan tarkoituksenmukaisella tavalla kotimaahan aina kun se on mahdollista.
- Teollisen yhteistyön vaatimuksen käyttöä ulkomailta hankittaviin järjestelmiin lisätään.
- G2G-kauppatapamalli otetaan käyttöön vaalikauden aikana.

2.4 Erityiset huoltovarmuustoimenpiteet

Huoltovarmuuden turvaaminen liittyy läheisesti kaikkiin edellä mainittuihin kokonaisuuksiin. Niiden lisäksi on tärkeä jatkaa yhteistyötä suomalaisen teollisuuden tuotantokapasiteetin riittävyyden ja valmiuden eteen sekä varmuusvarastointiin.

Puolustusmateriaalihankintamomentin perustelujen mukaisesti määrärahaa saa käyttää kotimaisen puolustusteollisuuden toiminnan tehostamiseen. Talousarvioesityksestä ei täysin selviä, minkälaisesta toiminnasta on kyse, mutta ymmärryksemme mukaan ainakin erilaisista huoltovarmuutta edistävästä toimista. Pidämme tätä positiivisena ja muistutamme, että määrärahaa tulisi myös tosiasiallisesti kohdentaa nykyistä laajemmin koeostoihin sekä teollisuuden poikkeusolojen valmiuden harjoitteluun.

2.5 Teollisuuden vientiponnisteluiden tukeminen

Puolustusteollisuuden viennillä ja kansainvälisillä verkostoilla on suora yhteys Suomen puolustuskyvykkyyksien vahvistamiseen sekä sotilaalliseen huoltovarmuuteen. Suomella tulee olla kyky ja resurssi toimia puolustusmateriaalialan kansainvälisessä toimintaympäristössä erityisesti nyt, kun maailmalla kiinnostus suomalaisia tuotteita ja ratkaisuja kohtaan on kasvanut.

Poliittinen ja protektionistinen toimintaympäristö edellyttää hallinnon tukea alan vientiponnisteluille. Tarvittava tuki on luonteeltaan monenlaista kuten referenssejä ja loppukäyttäjäkokeuksia, yhteistyömahdollisuuksien rakentamista, ovien avaamista sekä erilaisia hallinnollisia toimia, kuten puolustushallintojen välisiä yhteistoimintasopimuksia. Tarvittavia keskeisiä mekanismeja ovat prosessit Puolustusvoimien tuelle, teollisen yhteistyön laajempi käyttö sekä maiden välinen kauppatapa, G2G. Edellä mainitut EU:n TKI-ohjelmat ovat osa teollisuuden kansainvälistymistä.

Suomen toimintaa kaikilla näillä osa-alueilla tulisi kehittää ja resursoida riittävästi. Tällä hetkellä jääme kilpailijamaistamme jälkeen emmekä kykene osallistumaan kaikkiin teollisuutta kiinnostaviin hankkeisiin tai tarjouskilpailuihin.

Suomen vientilupapolitiikka vaihtelee hallituspohjan mukaisesti, mikä vaikeuttaa toimintaympäristön ennakoitua ja suomalaisten yritysten mahdollisuutta kansainvälisessä kaupassa. Viennin mahdollistamiseksi on äärimmäisen tärkeää, ettei Suomi aseta teollisuuttaan eriarvoiseen asemaan kilpailijoihinsa nähden. Edellä esittämämme selontekomenettely, jossa myös suomalaisen

Karanko ja Kangas

14.10.2025

puolustusteollisuuden toimintaympäristöä kehitetään pitkäjänteisesti, tukisi myös teollisuuden kansainvälistymistä.

Esitämme, että

- Puolustushallinnon lisähenkilötyövuosista kohdennetaan kaksi puolustusministeriöön ja kaksi Puolustusvoimiin teollisuuden osallistumista tukevaan EU:n ja Naton tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan (TKI) sekä viennin ja kansainvälistymisen tukeen.
- Valtioiden välisen kauppataivan Government-to-Government (G2G) käyttö aloitetaan vielä tällä hallituskaudella.
- merkittäviin ulkomailta tehtäviin hankintoihin kohdistetaan teollisen yhteistyön vaatimus.
- Puolustusteollisuuden kehittäminen ml. kansainvälistyminen otetaan osaksi selontekomenettelyä.

Yhteenveto

1. Esitämme, että puolustusministeriön hallinnonalan talousarvioesitys ja sisäministeriön hallinnonalan turvallisuusviranomaisten materiaalihankintojen määrärahat hyväksytään esitetyllä tasolla.
2. Resursointi puolustukseen ja turvallisuuteen kääntyy yhteiskunnan tuloeräksi, kun kyvykkyyksien kehittäminen tehdään suomalaisen teollisuuden tuella.
3. Esitämme, että Eduskunta edellyttäisi vuosittaista raportointia Puolustushallinnon materiaalipoliittisen strategian toimeenpanosta.
4. Esitämme, että suomalaisen puolustusteollisuuden ja sen toimintaympäristön pitkäjänteinen kehittäminen ml. kansainvälistyminen sisällytetään osaksi selontekomenettelyä.
5. Tuemme Puolustusvoimien tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan vahvistamista, mutta kunnianhimon tasoa tulee nostaa. Esitämme, että määrärahasta kohdistetaan puolustusvoimien TKI-projektitoimintaan 40 miljoonaa euroa vuosittain.
6. Esitämme, että puolustusministeriölle korvamerkitään 1–3 miljoonan euron vuosittainen määräraha, jota käytetään kansainvälisen materiaaliyhteistyön ja viennin edellyttämän yritysten kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseksi.
7. Esitämme, että puolustushallinnon lisähenkilötyövuosista kohdennetaan kaksi puolustusministeriöön ja kaksi Puolustusvoimiin teollisuuden osallistumista tukevaan EU:n ja Naton tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan (TKI) sekä viennin ja kansainvälistymisen tukeen.
8. Esitämme, että puolustus- ja sisäministeriön hallinnonalojen hankinnat kohdistetaan kotimaahan tarkoituksenmukaisella tavalla aina kun se on mahdollista.
9. Esitämme, että merkittäviin ulkomailta tehtäviin hankintoihin kohdistetaan teollisen yhteistyön vaatimus.
10. Esitämme, että G2G-kauppatapamalli otetaan käyttöön vaalikauden aikana.